

Angophora House, de Richard Leplastrier

Extracte

Hi ha alguna relació entre l'arquitectura Catalana i l'arquitectura Australiana? Un ràpid cop d'ull revelaria fàcilment les influències de l'Arquitectura Moderna en arquitectes com Harry Seidler en una part del món i el grup GATPAC tot i que aquesta seria una resposta raonable, l'arquitectura Moderna pertany a una etapa del segle XX i per tant, no donaria resposta a la resta de la història. Una anàlisi en més profunditat sobre les similituds entre l'arquitectura Australiana i la Catalana revela una anterior atracció compartida per la cultura i les arts Japoneses - a Europa, un fenomen anomenat Japonisme - que pertany al període del segle

XIX.

Aquest article, JASPAU Architecture, de les sigles Japan-Spain-Australia, utilitzarà aquest tercer actor com a pedra filosofal per tal d'entendre i desentranyar les relacions entre ambdós arquitectures des de l'Art Nouveau, fins l'arquitectura Contemporània en una història que no té cap actor principal reconegut, però sí molts gestos arquitectònics subtils.

Context Històric - Japó des de dins

El Període Edo ve a ser una època de pau administrada per un govern militar conservador. Gràcies a l'expansió comercial de Japó, una nova classe social de nous rics formada per comerciants i artesans, coneguts com *chōnin*, es van trobar amb la paradoxa de ser econòmicament poderosos, però socialment confinats. Per aquests motius es van focalitzar en el consum i persecució del plaer en aquests districtes aïllats.

Aquesta cultura hedonista va transformar el significat del terme budista *ukiyo* d'una vida transitòria de la natura, en una vida que sura, una *joie de vivre*. Aquest tipus de vida es va plasmar a través de la producció artesanal de blocs de fusta amb imatges que mostraven parts d'aquesta vida seductora. Aquestes taules van ser un punt d'inflexió en l'art japonès fins centrat en la reproducció de la naturalesa. Aquestes taules conegudes com *ukiyo-e*, on el nou art es centrava en actors famosos amb cortesans i cortesanes es van fer molt populars en l'època especialment amb la introducció de nova tecnologia pel color el 1765. L'últim quart del segle XVIII va ser l'era daurada de la impremta fins que la popularitat d'aquestes reproduccions va començar a disminuir.

Durant el principi del sXIX, Utagawa Hiroshige (1797-1858) i Katsushika Hokusai (1760-1849) van portar l'art del *ukiyo-e* de tornada cap a la representació del paisatge natural, sovint amb temes relacionats amb les quatre estacions, considerades peces mestres internacionals.

Després de que els ports japonesos reobrisin el comerç amb occident el 1853, una onada d'importacions va inundar els ports europeus. A la cresta d'aquesta onada l'escola dels *ukiyo-e* va transformar l'art de l'Impressionisme i el Post-Impressionisme demostrant que les coses simples i transitòries i els objectes del dia a dia d'aquest *mon surant* podrien convertir-se en formes apreciades de decoració.

L'*ukiyo-e* va ser central en la percepció occidental de l'art japonès a finals dels s.XIX. Des de 1870's, el Japonisme es va convertir en una moda que va tenir influències tan en els primers Impressionistes com Degas, Manet i Monet, com en Post-Impressionistes com van Gogh i artistes de l'Art Nouveau com Toulouse-Lautrec.

L'art japonès va atraure l'atenció a l'exposició Internacional de 1867 a París, i va esdevenir una tendència a França i Anglaterra de 1870's i els 1880's. En aquesta època, la impremta en peces de fusta era el més comú mitjà en massa i els japonesos consideraven l'*ukiyo-e* unes peces d'art d'un valor poc durador.

Influències a Catalunya, Modernisme

Es poden observar influències reproducció i recerca de determinat estil orientalista com és el cas de la casa dels Paraigües de Barcelona. Completament remodelada per l'arquitecte Josep Vilaseca i Casanovas (Barcelona, 1848 ? 1910) els anys anteriors a l'Exposició Universal de 1888, entre 1883 i 1885 conté una decoració orientalista que fou dictada pel mateix propietari atenent-se no només a les noves corrents orientalistes, sinó al fet que molts dels objectes i accessoris que es venien a la botiga eren importats del Japó.

Però per altra banda les arts japoneses i el seu focus en la naturalesa van afectar també a part del modernisme català.

Troblem algun exemple en les representacions ornamentals dels vitralls que Buxeres i Codorniu va fer per a la Casa Lleó i Morera, dissenyada per l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 21 de desembre de 1850? 27 de desembre de 1923). Aquests vitralls que representen un paisatge amb animals, recorda els dissenys japonesos de Kacho-ga. En aquestes representacions, la naturalesa es mostra simplificada i lliure en una composició de creixement infinit, mostrant un nou concepte de la percepció de l'espai.

Aquest tipus de representació es pot trobar en molts cristalls gravats fets a partir dels 1870?s i en endavant. Aquest tipus de naturalesa gravada en vidre es pot trobar en moltes entrades dels edificis antics de l'Eixample de Barcelona. Són mostres de com la composició pot créixer sense límits més enllà de les dimensions de cada peça de vidre. Aquests jardins artificials mostren canyes de bambú, flors, insectes i tot tipus de plantes inspirades en el repertori japonès.

A l'entrada de la Casa Lleó i Morera també podem observar els motius florals del trencadís, així com motius d'estil similar al japonès en les representacions del sostre.

Cal remarcar que les condicions culturals durant aquest període podrien haver potenciat la influència de les arts japoneses en el territori català. En el període de més influència, Catalunya es trobava en un moment de reformulació de l'ideari comú. L'article de Domenech i Montaner ?En busca d'una arquitectura nacional? publicat el 1878 a La Renaixença, explica les formes en les quals els arquitectes buscaven noves maneres d'expressar el caràcter català de l'època.

Japonisme a Austràlia

Tokonama, també anomenat simplement toko, es tracta d'un espai de descans sovint localitzat en una mena d'espai d'entrada a les cases tradicionals japoneses. Els objectes que s'exhibeixen en un tokonama són peces d'art, flors i/o peces de cal·ligrafia. Aquest espai és un element essencial per a l'interior de l'arquitectura japonesa ja que organitza el ritual de com es mou la gent a l'interior de l'espai. Per exemple, els convidats no poden situar-se mirant el Tokonama.

Certs historiadors consideren que l'arquitecte Frank Lloyd Wright, fortament influenciat per l'arquitectura japonesa, utilitzava la llar de foc amb un significat semblant al del Tokonama en l'arquitectura japonesa. Cal recordar que, les obres japoneses també van arribar als Estats Units, on per exemple, es van presentar a la Colombian exhibition de 1893 que va tenir lloc a Chicago.

Les obres d'alguns arquitectes australians com en Peter Muller, en Neville Gruzman i l'Ian McKay (veure Audette House 1953) es mostren fortament influenciades per les idees de Frank Lloyd Wright sobre l'expressió dels materials i de la construcció, com de la fluïdesa de l'espai i la flexibilitat.

Per altra banda, l'atracció que generava la cultura japonesa va tenir un dels majors pics quan en Bruno Taut viatja i treballa al Japó el 1933. Entre els llocs que visita, queda fortament commocionat per l'estètica minimalista a l'estudiar la Katsura Imperial Vila. Aquestes idees influenciarien més tard les obres de Le Corbusier i Walter Gropius, dues figures claus de l'Arquitectura Moderna.

La Neutral Bay Sydney Anchor House de 1957 de l'arquitecte Sydney Edward Cambrian Anchor (25 February 1904 - 8 December 1979) és un clar exemple de com aquesta estètica i composició de l'espai de la Katsura Vila va tenir una gran influencia en l'arquitectura Australiana posterior.

Un altre arquitecte Australià fortament influenciat per Japó és en Richard Leplastrier. Havent treballat pel professor Masuda Tomoya al Japó i per en Jørn Utzon (1964 - 66) el seus dissenys busquen potenciar la relació amb el lloc alhora que busca un sentit de realitat del moment present.

La Angophora House és un exemple d'aquesta simplicitat compositiva, continuïtat de l'espai, apertura a l'exterior i simplicitat en l'ús de materials.

Japonisme a Espanya

De la mateixa manera, després del Modernisme Català i molt influenciats per l'arquitectura moderna, a Espanya hi ha hagut arquitectes fortament marcats pel japonisme. Possiblement l'exemple més conegut és el de Miguel Fisac (Ciudad Real 1913 - Madrid 2006). El seu edifici de la Pagoda, malgrat la diferència d'escala i context, recorda en la seva claredat interpretativa de l'arquitectura japonesa, l'obra de l'arquitecte australià Angelo Candalepas en el projecte de la Messy House. Salvant les enormes diferències d'estil entre ambdós arquitectes, les dues obres són una interpretació de l'imaginari de arquitectura japonesa en períodes no tan allunyats en el temps.

No deixa de ser sorprenent veure fins a quin punt hi ha hagut gent en ambdós països, que malgrat la distància, han estat buscant coses similars i reproduint un imaginari japonès, a vegades de manera directa, altres de manera més abstracta, però amb resultats tan diferents i alhora tan semblants. Potser per aquesta complexitat, mereixia la pena escriure sobre el tema.

Podeu consultar la bibliografia de l'article [aquí](#) ^[1]

Victor O.Alcami i Cristina Aranzubia, arquitectes. Corresponsals del COAC a Sidney, Austràlia

[2]

Tornar

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://arquitectes.eu/ca/content/jaspau-architecture-comparativa-darquitectura-spain-australia-traves-de-japo>

Links:

[1] http://arquitectes.eu/sites/default/files/users/4264/bibliografia_article_australia.pdf

[2] <http://arquitectes.eu/ca/printpdf/printpdf/9606>

[3] <http://arquitectes.eu/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>